

İklim Değişikliğinin Turizm Sektörüne Etkisinin Değerlendirilmesi: Bolu ve Düzce Otel İşletmeleri Örneği

Evaluation of the Impact of Climate Change on the Tourism Sector: The Case of Bolu and Düzce Hotel Enterprises

Muammer MESCI¹ Mustafa TOP^{2*}

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi:18/08/2025

Kabul tarihi:11/10/2025

Yayın tarihi:29/10/2025

Anahtar Kelimeler:

İklim Değişikliği, Yayla Turizmi, Doğa.

ÖZET

İklim; kıyı turizmi, sağlık turizmi, yayla turizmi, kış turizmi gibi pek çok turizm türü için büyük öneme sahiptir. İşletmelerinin faaliyet türleri, mevsimsel turizm etkinlikleri ve turizm yatırımları, iklimle doğrudan bağlantılı olarak şekillendirilmektedir. Bu durumlara ek olarak iklim, turistlerin seyahat motivasyonları ve seyahat edecekleri bölgelerin tercihinde büyük rol oynamaktadır. Turizm sektörü iklim değişikliğinin yol açtığı pek çok olumsuz etkiye maruz kalmaktadır. Kıyı turizmi faaliyetlerinin yaygın olduğu pek çok ülkede yaz aylarında ortaya çıkan ani sıcaklık düşüşleri kıyı turizmini etkilemektedir. Kış aylarında yüksek sıcaklıkların görülmesi ise kış turizminin süresini kısaltmakta ve turizm faaliyetlerini tehdit etme noktasına ulaşmaktadır. Doğal güzelliklerin ve ormanların tahribatı turizm kaynaklarının yok olmasına yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı, iklim değişikliğinin turizme olan etkilerinin Bolu ve Düzce illeri bağlamında değerlendirilmesi şeklinde belirlenmiştir. Çalışmanın evreni ilgili illerde faaliyet gösteren otel işletmeleri olarak saptanmıştır. Buradan hareketle oluşturulan örneklem ise bölgede faaliyet gösteren 10 otel işletmesinde çalışmakta olan üst düzey yöneticiler olarak belirlenmiştir. Araştırma sürecinde nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma neticesinde elde edilen sonuçlar ise iklim değişikliğinin bölge turizmini yüksek düzeyde etkilediği yönündedir.

ARTICLE INFO

Background:

Received:18/08/2025

Accepted: 11/10/2025

Published:29/10/2025

Keywords:

Climate Change, Highland Tourism, Nature.

ABSTRACT

Climate is of great importance for many types of tourism such as coastal tourism, health tourism, plateau tourism, winter tourism. The types of activities of their businesses, seasonal tourism activities and tourism investments are shaped in direct connection with the climate. In addition to these situations, climate plays a major role in tourists' travel motivations and the choice of the regions they will travel to. The tourism sector is exposed to many negative effects caused by climate change. In many countries where coastal tourism activities are common, sudden temperature drops that occur in the summer months affect coastal tourism. The occurrence of high temperatures in the winter months shortens the duration of winter tourism and reaches the point of threatening tourism activities. The destruction of natural beauties and forests leads to the destruction of tourism resources. The aim of this study is to evaluate the effects of climate change on tourism in the context of Bolu and Düzce provinces. The universe of the study was determined as hotel businesses operating in the relevant provinces. Based on this, the sample created was determined as senior managers working in 10 hotel businesses operating in the region. Qualitative research technique was used in the research process and the data were collected by face-to-face interview technique. The results obtained as a result of the research are that climate change affects regional tourism at a high level.

*Sorumlu Yazar

¹ Prof. Dr. Muammer Mesci, Düzce Üniversitesi, Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, muammermesci@duzce.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3053-3954

² Doktora Öğrencisi Mustafa Top, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ABD,
mustafa_top@msn.com ORCID: 0009-0005-8225-2758

Önerilen Atıf/ Cited as: Mesci, M. ve Top, M. (2025). İklim Değişikliğinin Turizm Sektörüne Etkisinin Değerlendirilmesi: Bolu ve Düzce Otel İşletmeleri Örneği. *Journal of Global Tourism And Technology Research*, 6(2): 116-127.

Çalışma Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 30/04/2025 tarihli ve 2025/205 sayılı kararı ile Etik Kurul Onay Belgesi almıştır.

Giriş

İklim, kıyılar, ormanlar, göller ve denizler gibi doğal unsurlar birçok destinasyona turistik anlamda çekicilik kazandırmaktadır (Amelung, Nicholls ve Viner, 2007: 286). Bu bağlamda iklim, turizm faaliyetleri açısından son derece önemli bir noktada konumlandırılmaktadır. İklim turizm faaliyetlerinin odak noktası olmakla birlikte bazı dezavantajlara da yol açmaktadır (Hein, Metzger ve Moreno, 2009: 172). Turizm faaliyetleri yılın belirli dönemlerinde diğer dönemlere oranla çok daha yüksek trend ile seyretmektedir. Yüksek sezon olarak nitelendirilen bu durum, turizm faaliyetlerinin iklim koşullarına bağımlı hale gelmesine neden olmaktadır (Yalçın, 2022: 33). Ayrıca bazı destinasyonların iklim koşullarına bağlı olarak olumsuz rekabet ortamına maruz kaldıkları görülmektedir. Hem işletmeler hem de turistler iklim koşulları açısından çekici olmayan bölgeleri tercih etme noktasında istekli olmazlar (Sevim ve Ünlüöner, 2010: 47). Çünkü iklim bireylerin tatil süreçlerini verimli bir şekilde değerlendirebilmelerinin ön koşulu olarak kabul edilmektedir (Turan ve Çalkın, 2023). Bu bağlamda turizm işletmelerinin iklim açısından uygun bölgelerde konumlandırılmaları onların tercih edilebilirliklerini ve imajlarını önemli ölçüde etkilemektedir (Njoroge, 2015).

Türkiye sıcak denizleri, kıyıları, doğal güzellikleri ve dört mevsimin yaşandığı iklim koşullarıyla oldukça güçlü bir turizm ülkesidir. Ancak Türkiye iklim değişikliğinin etkilediği ve gelecekte bu etkinin artarak sürmesinin öngörüldüğü ülkelerden bir tanesi olarak kabul edilmektedir (Tetik ve Acun, 2015). Bu çalışma sahip olduğu doğal güzellikleri, yaylaları ve sahil bölgesinde konumlanan Akçakoca ilçesi ile yüksek turizm potansiyeline sahip olan Düzce ve benzer turizm özelliklerine sahip olan Bolu illerinde faaliyet gösteren otel işletmelerinin iklim değişikliğinden etkilenme düzeylerini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Buradan hareketle çalışmanın bölge turizminin gelişimine katkı sağlamak adına önem taşıyacağını söylemek mümkündür. Ayrıca bölgesel nitelikte gerçekleştirilen bu çalışmanın özgün yapısıyla literatüre de katkılar sunacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada Bolu ve Düzce illerinde yaygın olarak turizm faaliyetlerinden yayla turizmi, akarsu v.b doğa temelli turizm türleri ile sınırlandırmıştır.

Literatür

Son yıllarda kömür tüketimi ve sanayi alanında yaşanan yoğun gelişmelere bağlı olarak hava koşulları önemli ölçüde değişime uğramıştır. Bunun yanında ormanların kontrolsüz bir şekilde kullanımı, doğal güzelliklerin tahrip edilmesi ve şehirleşme gibi nedenler küresel ısınmayı tetiklemeye devam etmektedir (Gössling, 2002; Martin, 2005: 575). Küresel ısınmanın artmasına bağlı olarak ise tüm dünyada gözle görülür bir şekilde iklim değişikliği ortaya çıkmaktadır (Hamilton, Maddison ve Tol, 2005; Tetik ve Acun, 2015). Son yıllarda Türkiye’de yaşanan sel olayları, rüzgâr ve fırtınaya bağlı doğal afetler, aşırı sıcak seyreden yaz ayları iklim değişikliğinin etkileri olarak görülmektedir (Bayazıt, 2018: 224).

İklim değişikliğinin uzun vadede buzulların erimesi, deniz seviyelerinin yükselmesi, kuraklık ve çölleşme gibi etkilerinin olacağına yönelik öngörüler bulunmaktadır (Amelung, Nicholls ve Viner, 2007; Hein, Metzger ve Moreno, 2009). Ortaya çıkan bu durum, ekolojik dengeyi değiştirerek sağlıklı içme sularına erişim, tarımsal üretim ve turizm gibi birçok noktada doğrudan veya dolaylı etkilere yol açmaktadır (Deniz, 2019; Scott, Simpson ve Sim, 2012). Ayrıca birçok akademik çalışmada iklim değişikliğinin mevcut ve olası etkileri; arazi kullanımı ve enerji kaynaklarının tüketimi gibi başlıklar bağlamında da ele alınmaktadır (Gössling ve Scott, 2008; Guldborg, 2008; Lise ve Tol, 2002; Peeters ve Dubois, 2010).

İklim ve Turizm

Turizm, tüm dünyada hızla büyüyen, önemli yatırımlar yapılan ve ülkelerin ekonomisi için kayda değer katkılar sunan bir sektördür (Yazeed ve Helhel, 2022: 104). İstihdama sağladığı katkı, ülkelere sağladığı döviz girdisi gibi unsurlar turizm sektörünü ekonomik açıdan değerli hale getirmektedir (Sevim ve Ünlüöner, 2010: 49). Bu ekonomik katkıları elde edebilmek için bir destinasyonun doğal güzellikler açısından çekici olması, ulaşım olanakları açısından erişilebilir olması ve yeterli düzeyde konaklama imkanlarına sahip olması gibi temel niteliklere sahip olması gerekmektedir (Baldwin, 2000; Ricke ve Caldeira, 2014). Doğal güzellikleri bakımından çekici olan bir destinasyon turistler tarafından yoğun olarak tercih edilmektedir.

İklim ve iklime bağılı unsurlar bir destinasyonun çekiciliğı açısından oldukça önemlidir (Bayazıt, 2018; Scott ve Lemieux, 2010). Kıyı turizmi faaliyetlerine katılan bir turistin uygun sıcaklıkta bölgeleri tercih etmesi veya kış turizmi faaliyetlerine katılan bir bireyin yeterli düzeyde kar alan bölgeleri tercih etmesi bu durumu açıklamaktadır (Steiger, 2011: 7). Bir başka ifadeyle iklim bir turistik destinasyon için başlı başına bir çekicilik unsuru olarak kabul edilmektedir (Somuncu, 2018: 752). Türkiye'nin yaz aylarında yükselen turizm talebi bu durumla doğru orantılı olarak gerçekleşmektedir. Sıcak denizleri ile ünlü Akdeniz ve Ege kıyılarına Norveç, Hollanda, İsveç, Rusya ve Almanya gibi güneşli gün sayısının az olduğı ülkelerden gelen turistler "deniz, kum ve güneş" faktörlerine bağılı olarak yoğun ilgi göstermektedir. Yaz aylarında yükselen bu turist talebinin iklim ile doğrudan ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

Bolu ve Düzce İllerinde Yaygın Turizm Faaliyetleri

Bolu ve Düzce illerinde yaygın olarak yayla turizmi faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında doğal kaynaklardan beslenen göller ve şelaleler her iki ilinde turizm potansiyeli açısından önemli yer edinmektedir (Kiniş ve Duyar, 2017; Türker, 2013). Bolu'da kar yağışına dayalı olarak gerçekleştirilen kış turizmi ve sıcak su kaynaklarından beslenen termal (sağılık) turizm faaliyetleri de son derece güçlü turizm faaliyetleri olarak görülmektedir (Özcan, 2005: 59). Bolu'ya yaklaşık 25 km. mesafede konumlanan Aladağ yaylaları doğası ve doğal güzellikleriyle yayla turizmi faaliyetleri için birçok uygun alana sahiptir. Aladağlar üzerindeki yer alan Değirmenözü, Sarıalan ve Gölcük bu alanda önemli isim edinmiş yaylalardır (Kiniş ve Duyar, 2017: 64). Köroğlu dağlarında yer alan Belen, Karaköy, Karadoğan ve Deveören yaylaları da yayla turizmi için önemli turizm alanları olarak görülmektedir.

Köroğlu Dağlarında konumlanan ve yükseltisi 2300m.'yi geçen Kartalkaya nitelikli otelleri ve pistleriyle Bolu'ya kış turizmi açısından güçlü fırsatlar sunmaktadır. Tesisleşme açısından önemli yatırımlar alan Kartalkaya yaklaşık 7 ay boyunca karla kaplı kalarak kış sporları için önemli bir cazibe merkezi olmakta ve bayram tatilleri, okulların yarı yıl tatilleri gibi kitle hareketlerinin yüksek olduğı dönemlerde yoğun olarak turizm faaliyetlerine kaynaklık etmektedir (Özcan, 2005).

Bolu, sınırları içerisinde barındığı gölleri ile de Türkiye genelinde güçlü bir marka olmayı başarmıştır. Bolu'ya yaklaşık 34km. mesafede yer alan Abant Gölü, doğal tabiat parkı olarak önemli bir turistik çekicilik oluşturmaktadır (Kiniş ve Duyar, 2017: 62). Abant gölü yağışlar ve yeraltı suları ile beslenmektedir. Çam, köknar ve kayın ağaçları gölün eşsiz doğasını oluşturmaktadır. Gölün bulunduğu bölgede tavşan, kurt, ayı, yaban domuzu, karaca, geyik gibi av hayvanları kendilerine doğal yaşam alanı oluşturmaktadır. Bununla birlikte göl endemik su bitkilerinden olan nilüfer çiçeklerinin yetişme alanı olması açısından da dikkat çekmektedir (Özcan, 2005). Göl turizmi açısından bir diğere önemli merkez ise 1965 yılında Milli Park ilan Yedigöller olarak kabul edilmektedir. (Kement ve Bükey, 2020).

Düzce ili de turizm potansiyeli açısından Bolu ile benzer özelliklere sahip bir bölgedir. Antik kenti, ormanları, yaylaları, gölleri ile ön plana çıkan Düzce, sahil şeridinde konumlanan Akçakoca ilçesi ile yaz aylarında çok sayıda yerli turiste ev sahipliğı yapmaktadır (Altundaş, 2013). Düzce'nin il merkezine oldukça yakın olan Efteni Gölü eko turizm faaliyetleri için önem arz etmektedir. Topuk Yaylası, Odayeri Yaylası, Kardüz Yaylası, Torkul Yaylası ve Pürenli Yaylası gibi yaylalar da Düzce turizminde önemli bir yere sahiptir (Özcan, 2005; Tuna, 2019). Bunların yanında Güzeldere, Samandere, Aydınpinar, Aktaş, Saklıkent ve Sarıayla şelaleleri Düzce'nin doğal güzellikleri arasında kabul edilmektedir.

İklim Değişikliğinin Ekonomik Etkileri

İklim değişikliğı kuraklık, sel ve sera gazı salınımı gibi sonuçlarla günlük hayat akışına etki etmektedir. Bu etki ekonomik faaliyetler üzerinde hissedilir düzeyde sorunlara yol açmaktadır (Lise ve Tol, 2002). Tarım sektörü, turizm sektörü ve enerji kaynaklarına bağılı olarak faaliyet gösteren sektörler önemli ekonomik kaynaklar olarak kabul edilmektedir (Başoğlu, 2014: 180). İklim değişikliğinin etkileri bu sektörleri önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir. Su kaynaklarında yaşanan aksamalar, aşırı kurak giden mevsimler veya güneşlenme süresinin azalması gibi hususlar tarım sektörünün üretim hacminde düşüşlere sebep olmaktadır (Hayaloğlu, 2018; 54). Bu durum tarım sektörünün ekonomik bağlamda gücünü kaybetmesine yol açmaktadır.

Turizm sektörü de iklim değişikliğinden etkilenen sektörlerin başında yer almaktadır. Yağış rejiminde yaşanan düşüşler veya yaz aylarında yaşanan aşırı yağışlar hem kış turizmini hem de kıyı turizmini etkilemektedir

(Amelung, Nicholls, ve Viner, 2007: 293). Gerek istihdam gerekse yatırım hacmi açısından güçlü bir ekonomik kalemi olan turizm sektörü bu bağlamda olumsuz etkilenmeye devam etmektedir.

İklim değişikliği sebebi ile enerji kaynaklarında yaşanan tedarik sorunları da ekonomik açıdan olumsuzluklara yol açmaktadır. Sanayi faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere bağlı tüm alt iş kollarının iklim değişikliğinden doğrudan veya dolaylı etkilenmesi suretiyle üretim hacminde düşüşlerin oluştuğu görülmektedir (Dağdemir, 2015). Tüm paydaşlarının bu etkileri en aza indirmek için önlemler almaları gerekmektedir.

İklim Değişikliğinin Kültürel Etkileri

Kültürel değerlerin korunması ve sonraki nesillere aktarılması toplumlar için oldukça önemlidir. Ancak kültürel miras değeri taşıyan yapılar veya destinasyonlar gerek insan eliyle gerekse iklim değişikliğinden kaynaklanan doğa olayları sebebiyle tahrip olmakta ve doğallığını kaybetmektedir (Hein, Metzger ve Moreno, 2009). Deniz seviyesinde yaşanan yükselmeler kıyı şeridinde yer alan tarihi yapıları etkilemektedir. Bunun yanında sel taşkınları veya fırtına olayları kültürel değer taşıyan tarihi yapılara zarar vermektedir (Demirel ve Umar, 2023: 458).

Türkiye tarihi değerleri, konumu ve kendine özgü iklim yapısı ile pek çok kültürel değeri sınırları içerisinde barındırmaktadır. Tarihi Gelibolu Yarımadası, Kapadokya, Efes Antik Kenti ve Pamukkale bu destinasyonların başlıcaları olarak bilinmektedir (Yılmaz, Öztürk ve Kurnaz, 2015: 1). (UNESCO) Dünya Mirası Listesi'ne de giren bu destinasyonların doğal yapısının korunması kültürel açıdan önemlidir. Ancak iklim değişikliği kaynaklı etkiler bu destinasyonların sürdürülebilirliği noktasında Türkiye'yi zorlamaktadır. Küresel iklim değişikliğine karşı doğal güzelliklerin korunması, kültürel ve tarihi yapıların sürdürülebilirliğinin sağlanması için hem kamusal yapılara hem de bireylere büyük sorumluluk düşmektedir.

İklim Değişikliğinin Çevresel Etkileri

İklim değişikliğinin değerlendirirken çevresel etkileri göz ardı etmek mümkün değildir. Bu etkilerin hissedildiği çevresel faktörleri ormanların tahrip olması, deniz seviyelerinin yükselmesi ve enerji kaynaklarının yetersiz hale gelmesi şeklinde sıralamak mümkündür (Gössling, 2002). Bunların yanında hava kirliliğinin oluşması da oldukça önemli bir çevresel sorun olarak kabul edilmektedir. Bireylerin gündelik yaşamını doğrudan etkileyen bu sorunları ekonomik faaliyetlerden ayrı düşünmek mümkün değildir (Tuğaç, 2022). Doğanın tahribatı turizm sektörünü etkilemektedir. Enerji kaynaklarında yaşanan yetersizlikler pek çok iş kolunun aksamasına sebep olmaktadır.

İklim Değişikliğinin Turizme Etkilerine Yönelik Önceki Çalışmalar

Demiralp (2022) literatür taraması şeklinde gerçekleştirdiği çalışmada iklim değişikliğinin turizm sektörüne olan etkilerini değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda iklim değişikliğinin turizm destinasyonlarında doğal güzelliklerin tahribatı, kültürel mirasın zarar görmesi gibi olumsuz etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu olumsuz etkilerin sonucunda turizm gelirlerinin azalması suretiyle sektörün zarar göreceğinin ortaya koyulduğu çalışmada iklim değişikliğinin küresel anlamda da insanlığa tehdit oluşturabileceği yönünde bulgular elde edilmiştir.

Yalçın (2022) Türkiye ve dünyada turizm ve iklim üzerine yapılan akademik çalışmaları inceleyerek derleme bir makale çalışması gerçekleştirmiştir. Çalışma neticesinde iklim değişikliğinin olası etkilerini dikkate alarak turizm faaliyetlerini gerçekleştiren işletmelerin hedeflerine ulaşma noktasında daha başarılı olacağı vurgulanmıştır. Bunun yanında doğa dostu işletme anlayışının önemine vurgu yapılan çalışmada, iklimin turizm sektörü üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Sevim ve Ünlüöner (2010) gerçekleştirdikleri çalışmada iklim değişikliğinin turizm sektöründe oluşturduğu etkileri ortaya koyarak bu etkileri azaltmak için hayata geçirilecek olası önlemleri belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmanın evreni Antalya ilinde faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı oteller ile tatil köylerinden oluşmaktadır. 326 otel yöneticisine anket tekniği ile ulaşılan çalışmada işletmelerin yaklaşık yarısının iklim değişikliğine yönelik tedbirleri aldığı ve eylem planı oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. İklim değişikliğinin turizm sektörü için öneminin vurgulandığı çalışmada çevre dostu eylem planlarının işletmeler tarafından oluşturulmasını gerekliliği ifade edilmiştir.

Hein, Metzger ve Moreno (2009) İspanya turizmine yönelik gerçekleştirdiği çalışmada vaka analizi yöntemini tercih etmiştir. Çalışmada turizm sektörünün iklim ve iklim elemanlarına yüksek düzeyde bağımlı olduğu sonucu

elde edilmiştir. Bunun yanında turizm sektörünün iklim değişikliğine karşı savunmasız bir yapıda olduğu ve gerekli önlemlerin alınmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca turizm talebinin iklim koşulların doğal sonucu olduğu bulgusu da çalışmada yer almıştır. Gössling ve Scott (2008) gerçekleştirdikleri çalışmada bu sonuçları destekler nitelikte sonuçları elde etmişlerdir.

Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı, iklim değişikliğinin turizm sektörüne etkilerini doğal güzellikleriyle, kış sporlarıyla, yaylaları ve gölleriyle yüksek turizm potansiyeline sahip olan Bolu ve Düzce illeri bağlamında değerlendirmek olarak belirlenmiştir. Bilimsel çalışmalarda araştırmanın yaklaşımını (desenini) doğru seçmek ulaşılmak istenen amacın daha başarılı bir şekilde elde edilmesi sağlamaktadır. Gerçekleştirilen bu çalışmada “olgubilim (fenomenoloji/ phenomonology)” yaklaşımı benimsenmiştir. Olgu bilim yaklaşımı daha önceden bilgi sahibi olunan ancak daha detaylı bilgi toplama ihtiyacı hissedilen olgular ve konulara odaklanmaktadır. Olgu bilim yaklaşımı analiz sürecinde nedenleri ortaya koyma, sınıflama ve doğrudan aktarım yapma gibi teknikleri kullanmaktadır (Çapar ve Ceylan, 2022: 299). Bu çalışmada olgu bilim yaklaşımının tercih edilmesinin nedenleri ise yaklaşıma ait olan bu temel özelliklerdir.

Çalışmada olgu bilim yaklaşımına uygun olarak sosyal bilimlerde sıklıkla başvuru alan “nitel” araştırma yöntemi tercih edilmiştir (Karataş, 2015). Veri toplama tekniği olarak ise literatür taraması ve yüz yüze görüşme seçilmiştir. Araştırmanın evreni Bolu ve Düzce’de faaliyet gösteren 3,4 ve 5 yıldızlı otel işletmelerinden oluşmaktadır. Örneklem olarak ise 10 tane otel işletmesi belirlenmiştir. Bu 10 otel işletmesi belirlenirken kurumsal yapıya sahip ve profesyonel yönetimle faaliyetini sürdüren işletmeler olmasına dikkat edilmiştir. Görüşmeler otel yöneticileri ile önceden e-posta veya telefon ile ulaşılarak belirlenmiştir. Görüşme esnasında çalışmanın amacına uygun olarak 7 tane görüşme sorusu yöneltilmiştir. Görüşme soruları konuya dair önceki çalışmalar incelenerek oluşturulmuştur (Demiralp, 2022; Demirel ve Umar, 2023; Gössling, 2002; Gössling ve Scott, 2008; Sevim ve Ünlüöner, 2010; Öztürk, 2002). Ayrıca görüşme soruları aşağıdaki sıra ile bir örüntü içerisinde görüşmecilere yöneltilmiştir;

- ✓ Yaşanan iklim değişikliğinin Düzce/ Bolu’da yaygın olan yayla turizmne ne gibi etkileri olduğu nu düşünüyorsunuz?
- ✓ Yaşanan iklim değişikliğinin kış turizmne yönelik ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
- ✓ İklim değişikliğine bağlı olarak yaz aylarında yaşanan ani yağışların ve sel baskınların turizm sektörüne ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
- ✓ Düzce ve Bolu’da doğayı ve doğal güzellikleri (göl, şelale, orman) iklim değişikliğinin olası etkilerinden koruyabilmek için ne gibi önlemler alınabilir?
- ✓ İşletmenizde iklim değişikliğinin etkisini azaltmak adına ne gibi tedbirler uygulanmaktadır?
- ✓ Yaşanan iklim değişikliğinin turizmne yönelik ne gibi çevresel, ekonomik ve sosyo kültürel etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
- ✓ Yaşanan iklim değişikliğinin yaban av hayatına yönelik ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Elde edilen verilerin analiz sürecinde doğrudan aktarım tekniği kullanılmıştır. Bunun yanında ulaşılan veriler tablolar kullanılarak özetlenmiştir. Ayrıca veri toplama sürecinde görüşülen yöneticilerin tutum ve davranışları gözlemlenmiştir. Böylece analiz sürecinde daha verimli çıktıların sunulması hedeflenmiştir. Çalışma Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 30/04/2025 tarihli ve 2025/205 sayılı kararı ile Etik Kurul Onay Belgesi almıştır.

Bulgular ve Tartışma

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sürecinde yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılan bulgular değerlendirilecektir. Çalışmanın evreni Bolu ve Düzce’de faaliyet gösteren 3,4 ve 5 yıldızlı otel işletmelerinden oluşmaktadır. Evren oluşturulurken Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü’nün sayfasında yer alan 3 yıldız ve üzeri niteliğe sahip ve turizm işletme belgesi uyarınca faaliyetlerini yürüten 19 işletme ile benzer niteliklere sahip olan ve Düzce’de faaliyet gösteren 10 otel işletmesi belirlenmiştir. Örneklem olarak ise bu işletmelerin konumu, yıldız statüsü ve ulaşılabilirlik gibi unsurlar dikkate alınarak 6 Düzce’den ve 4 Bolu’dan olmak üzere 10 tane işletme ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Örneklem belirlenirken bölge işletmeleri ile doğrudan iletişim kurulabilir nitelikte olan

işletmeler özellikle tercih edilmiştir. Görüşme süreci önceden oluşturulan soru formu ile yürütülmüş ve iklim değişikliğinin bölge turizmine etkilerine ilişkin bulgulara erişilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın analizi sürecinde görüşülen her otel yöneticisine ilişkin bir kod belirlenmiştir. Belirlenen kodlama, tablolar ile desteklenmiş ve elde edilen bulgular tablolama yöntemi ile analiz edilmiştir. Ayrıca çalışmanın temel yaklaşımı olan fenomolojik yaklaşım bağlamında doğrudan aktarımlara da yer verilmiştir. Bununla birlikte bulguların analizinde betimsel analiz tekniği tercih edilmiştir. Her bir işletmeye O.Y.1,O.Y.2,O.Y.3.....,O.Y.10 şeklinde belirlenen kodlar çalışmanın bulgularının daha nitelikli ve açık bir şekilde ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

Tablo 1: Görüşme Gerçekleştirilen Yöneticilere İlişkin Atanan Kodlamalar

Görüşülen Yöneticilerin Sıra Numarası	Görüşülen Yöneticilerin Kodları
1	O.Y.1
2	O.Y.2
3	O.Y.3
4	O.Y.4
5	O.Y.5
6	O.Y.6
7	O.Y.7
8	O.Y.8
9	O.Y.9
10	O.Y.10

Araştırma sürecinde görüşme gerçekleştirilen yöneticilere ilişkin betimleyici bilgiler tablo-2’de sunulmuştur. Görüşülen yöneticilerin 7’si erkek, 3’ü ise kadındır. Görüşülen yöneticilerin mesleki tecrübesine ilişkin bilgilere bakıldığında ise yıl bazlı en fazla tecrübeye sahip yöneticinin 10 yıl olduğu görülmektedir. Buna karşılık en düşük tecrübeye sahip yöneticinin ise 2 yıllık mesleki tecrübesinin olduğu tespit edilmiştir. İlgili yöneticilerin eğitim düzeylerine bakıldığında 8 yöneticinin lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında 1 yöneticinin yüksek lisans, 1 yöneticinin ise lise düzeyinde eğitim aldığı saptanmıştır.

Tablo 2: Görüşülen Yöneticilere İlişkin Betimleyici Bilgiler

Otel İşletmesine Ait Bilgiler				Görüşülen Yöneticiye Ait Bilgiler			
Sıra	Numara	Konumu	Yıldızı	Cinsiyet	Görev	Tecrübe	Eğitim durumu
1	O.Y.1	Düzce- Merkez	3	Erkek	Otel Müdürü	5 Yıl	Lisans
2	O.Y.2	Düzce- Merkez	3	Kadın	Ön büro Müdürü	4 yıl	Lisans
3	O.Y.3	Düzce- Merkez	3	Erkek	Ön büro Müdürü	2 Yıl	Lise
4	O.Y.4	Düzce- Merkez	3	Kadın	Otel Müdürü	3 Yıl	Lisans
5	O.Y.5	Düzce- Merkez	4	Erkek	Ön büro Müdürü	5Yıl	Lisans
6	O.Y.6	Düzce- Merkez	3	Erkek	Otel Müdürü	4 Yıl	Lisans
7	O.Y.7	Bolu-Merkez	3	Erkek	Otel Müdürü	10 Yıl	Lise
8	O.Y.8	Bolu-Merkez	5	Erkek	Ön büro Müdürü	8 Yıl	Lisans
9	O.Y.9	Bolu-Merkez	4	Erkek	Otel Müdürü	3 Yıl	Lisans
10	O.Y.10	Bolu-Merkez	4	Kadın	Otel Müdürü	9 Yıl	Yüksek Lisans

Gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler tablo-3’de sunulmuştur. Görüşmeler 06.06.2025-12.06.2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. İlgili tablo incelendiğinde en uzun süreli görüşmenin 50 dakika olduğu ve 3 görüşmenin bu sürede gerçekleştirildiği görülmektedir. Buna karşılık en kısa süreli görüşmenin 30 dakika olduğu ve 2 görüşmenin bu sürede gerçekleştirildiği saptanmaktadır. Görüşmelerin dakika bazlı ortalamasının ise yaklaşık

40 olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle görüşme sürecinde oluşturulan 7 görüşme sorusuna ortalama 5 dakika düşmektedir. Ancak soruların derinliği bağlamında sorulara ayrılan süreler farklılık göstermektedir.

Tablo 3: Gerçekleştirilen Görüşmelere İlişkin Bilgiler

Sıra	Kodu	Görüşme Tarihi	Görüşme Zamanı	Görüşme Süresi / Dk
1	O.Y.1	06.06.2025	12:30-13:05	35
2	O.Y.2	06.06.2025	14:00-14:40	40
3	O.Y.3	07.06.2025	12:30-13:05	35
4	O.Y.4	07.06.2025	15:30-16:20	50
5	O.Y.5	10.06.2025	12:30-13:05	35
6	O.Y.6	10.06.2025	15:30-16:20	50
7	O.Y.7	11.06.2025	14:00-14:30	30
8	O.Y.8	11.06.2025	15:30-16:20	50
9	O.Y.9	12.06.2025	12:30-13:00	30
10	O.Y.10	12.06.2025	15:30-16:20	50

Görüşme sürecinde iklim değişikliğinin alternatif turizm türlerine etkilerini değerlendirmek amacıyla 4 soru oluşturulmuştur. Bu sorulara ilişkin elde edilen veriler yukarıdaki tablo oluşturularak analiz edilmiştir. Bolu ve Düzce illerinde yaygın faaliyet alanlarına sahip olan “yayla turizmi, kış turizmi, yaban av hayatı ve göl ve şelaleler” alternatif turizm bağlamında değerlendirilmektedir. Veri toplama sürecinde iklim değişikliğinin yayla turizmine yönelik “doğa tahribatı ve yetersiz yağış” gibi etkilerinin olacağına yönelik bulgular elde edilmiştir.

Tablo 4: Alternatif Turizm Türlerine İlişkin Bulgular

Sıra	Kodu	Yayla Turizmi		Kış Turizmi		Yaban Av Hayatı		Göl ve Şelale turizmi	
		Doğa Tahribatı	Yetersiz Yağış	Düzensiz Yağış Rejimi	Mevsimsellerin Kayması	Doğa Tahribatı	Hayvanların Ölümü	Suların Çekilmesi	Göllerin Kirlenmesi
1	O.Y.1	✓	✓			✓		✓	✓
2	O.Y.2			✓	✓	✓	✓		✓
3	O.Y.3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4	O.Y.4	✓	✓				✓	✓	✓
5	O.Y.5			✓	✓	✓	✓	✓	✓
6	O.Y.6	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
7	O.Y.7	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
8	O.Y.8	✓	✓	✓		✓	✓		✓
9	O.Y.9	✓	✓			✓		✓	
10	O.Y.10			✓	✓	✓	✓		✓
TOPLAM		9	7	7	6	9	8	6	8

Dokuz otel yöneticisi doğa ve doğal güzelliklerde bozulmalar yaşanacağına yönelik düşüncelerini ifade etmiştir. Bunun yanında yedi otel yöneticisi doğayı canlı tutmak için elzem olan yağışların bölgede yetersiz kalabileceği yönünde görüş bildirmiştir. Kış turizmine ilişkin bulgularda ise “düzensiz yağış rejimi ve mevsimsel kaymalar” ön plana çıkmaktadır. Kar yağışının gecikmesi veya yetersiz kalmasının kış turizmine önemli ölçüde olumsuz etkileri olacağı yönündeki bulgular dikkat çekmektedir. Bu bağlamda yedi yönetici yağış rejimlerinde düzensizliklerin oluştuğunu, 6 yönetici ise mevsimlerde kaymaların yaşandığını ifade etmiştir. Alternatif turizm türleri için yaban av hayatı da önem arz etmektedir. Bu bağlamda elde edilen bulgularda iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. “Hayvanların ölümü ve doğa tahribatı” yaban av hayatını önemli ölçüde tehdit etmektedir. 9 yöneticinin doğada oluşan tahribatın yaban av hayatına yönelik seyahatleri olumsuz

etkileyeceğini düşündüğü belirlenmiştir. Bunun yanında 8 yönetici iklim değişikliğinin hayvanların doğasını ve ihtiyaç duyduğu iklim koşullarını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir. Göller ve şelalelerde bölge turizmi için güçlü potansiyeller olarak görülmektedir. Gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde iklim değişikliğinin bu kaynaklara da olumsuz etkileri olduğu tespit edilmiştir. 6 yönetici su kaynaklarında azalmaların olacağını ifade etmiştir. Ayrıca 8 yönetici bu doğal güzelliklerin ihtiyaç duyduğu su kaynaklarında kirlenmelerin olacağını ifade etmiştir.

O.Y.1: “Alternatif turizm faaliyetleri bölge turizmine büyük değer katmaktadır. Doğal güzelliklerin korunarak sürdürülebilir bir yapıda bu turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerek bölgesel gerekse ulusal düzeyde son derece önemlidir. Ancak yaşanan iklim değişikliği bu turizm faaliyetlerinin geleceğine negatif yönde etki etmektedir. Doğa yıpranmakta, su kaynakları azalmakta veya yok olmakta, mevsimsel dengeler bozulmaktadır. Ayrıca doğanın düzen içerisinde işlemlerini sağlayan canlılarda bu durumdan önemli ölçüde zarar görmektedir. Bu noktada sürdürülebilir bir yapı oluşturmak için çaba gösterilmeli ve iklim değişikliğine yönelik gerekli önlemler mutlaka alınmalıdır.”

Alternatif turizm türlerine yönelik elde edilen bu bulgular çalışmanın literatür kısmını önemli ölçüde destekler niteliktedir (Amelung, Nicholls ve Viner, 2007; Başoğlu, 2014; Demiralp, 2022; Kınış ve Duyar, 2017; Somuncu, 2018; Türker, 2013). Elde edilen bulgulardan hareketle özellikle doğanın ve doğal güzelliklerin tahrip olmasının alternatif turizmin geleceğini tehdit eder nitelikte olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Tablo 5: Ani Yağışlar ve Sel Baskınların Bölge Turizmine Etkine İlişkin Bulgular

Sıra	Kodu	Güvende Hissedilmeme	Öngörülemez İklim Koşulları	Zaman Kaybetme Korkusu
1	O.Y.1	✓		
2	O.Y.2		✓	✓
3	O.Y.3	✓	✓	
4	O.Y.4	✓	✓	
5	O.Y.5	✓	✓	✓
6	O.Y.6	✓	✓	
7	O.Y.7	✓	✓	✓
8	O.Y.8	✓	✓	
9	O.Y.9	✓	✓	
10	O.Y.10	✓	✓	✓
TOPLAM		9	9	4

Turizm sektörünün mevsimsel bir yapı içerisinde varlığını sürdürüyor olması iklim koşullarına bağımlılık düzeyini artırmaktadır. Bölge turizmi yaz aylarında sıcaklıkların yükselmesi ve bireylerin rekreasyonel faaliyetlere katılım sürelerinin uzamasına bağlı olarak artış göstermektedir. Ne var ki bölgede özellikle Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında yaşanan ani yağışlar bu durumu olumsuz etkilemektedir. Araştırma sürecinde elde edilen bulgular da bu tabloyu destekler niteliktedir. İklim değişikliğinin sonucu olarak ortaya çıkan bu tablonun değerlendirilmesi amacıyla yöneticilere 1 soru yöneltilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yöneticiler tarafından “Güvende hissedilmeme duygusu, öngörülemez iklim koşulları ve zaman kaybetme korkusu” gibi başlıklar ani yağışların ve sel baskınlarının bireylerde oluşturduğu duygular olarak ifade edilmiştir.

Bireylerde oluşan bu olumsuz duyguların turizm talebinde ve bölgenin tercih edilirliğinde önemli ölçüde düşüşe neden olduğunu ifade eden yöneticiler, bu duyguların ve oluşan algının yönetilmesinin oldukça zor olduğunu vurgulamaktadır. İlgili tablo incelendiğinde ise 9 görüşmecinin tüketicilerde güvensizlik oluşturacağını ve öngörülemez bir iklim yapısının ortaya çıktığını belirttiği görülmektedir. 4 görüşmecinin ise bireylerin yaşanan olumsuz hava koşullarının kısıtlı tatil süresinin verimliliğini azaltacağını ve onlarda zaman kaybetme endişesi oluşturacağını vurguladığı görülmektedir.

O.Y.7 “ Son yıllarda bölgemizde ve ülkenin pek çok noktasında yaşanan bu sorun turizm faaliyetlerini sekteye uğratmaktadır. Bu husus özellikle bireylerde bölgeye karşı tedirginlik oluşturmakta ve kısıtlı zamanlarının bu süreçten kaynaklı olarak verimsiz geçeceği gibi düşünceler oluşturmaktadır. Bu durum bölgeyi tercih eden birey

sayısını düşürmekte ve sektör katılımcılarının yatırımlarını negatif yönde etkilemektedir.” Bu verilerden hareketle ani sel ve su baskınlarının yönetilmesi oldukça güç bir sorun olarak görüldüğünü söylemek mümkündür.

Tablo 6: İklim Değişikliğinin Etkilerini Azaltmak İçin Alınabilecek Tedbirlere İlişkin Bulgular

Sıra	Kodu	Uyarıcı Levhalar Bulunmaktadır.	Enerji Dostu Uygulamalar Yapılmaktadır.	Atık Oluşumunun Engellenmesine Yönelik Önlemler Alınmaktadır.
1	O.Y.1	✓		
2	O.Y.2		✓	
3	O.Y.3	✓		✓
4	O.Y.4	✓	✓	✓
5	O.Y.5	✓	✓	✓
6	O.Y.6	✓	✓	
7	O.Y.7	✓	✓	
8	O.Y.8			
9	O.Y.9	✓		
10	O.Y.10		✓	✓
TOPLAM		7	6	4

İklim değişikliğinin muhtemel etkilerini en düşük seviyede tutabilmek için gerek bireylere gerekse işletmelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda görüşmecilere 1 soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgularda 6 numaralı tabloyu oluşturmak suretiyle analiz edilmiştir. İşletme yöneticilerin bu noktada farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Tablo incelendiğinde her işletmenin bu noktada bir takım önlemler aldığı görülmektedir. İş yerlerinde iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik uyarıcı levhalarının asılı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. 7 görüşmeci bu hususta çalışmalar yapıldığını belirtmiştir. Bunun yanında 6 görüşmeci enerji kaynaklarında tasarruf oluşturabilmek amacıyla doğa dostu uygulamaların hayata geçirildiğini belirtmiştir. 4 görüşmeci ise doğaya zarar verebilecek atıkların oluşmaması amacıyla geri dönüşüm uygulamalarının yapıldığını ifade etmiştir.

O.Y.5 “ İklim değişikliği güncel ve küresel bir sorun olarak karşımızda yer almaktadır. Bu nedenle konaklama işletmelerine önemli yükümlükler düşmektedir. İşletme olarak tüm enerji kaynaklarında tasarruf oluşturmak için çaba gösteriyoruz. İşletmemizde gerek personellerimizde gerekse misafirlerimizde bu bilinci sağlamak amacıyla bilgilendirme afişleri bulunmaktadır. Biraz önce belirttiğim gibi bu sorun herkese aittir ve topyekûn mücadele gerekmektedir.” Bu verilerden hareketle sektör temsilcilerinin iklim değişikliğinin etkilerini azaltabilmek ve iş yeri maliyetlerini minimize edebilmek amacıyla planlı çalışmalar ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 7: İklim Değişikliğinin Çevresel, Ekonomik ve Kültürel Etkilerine İlişkin Bulgular

Sıra	Kodu	Çevresel Etkiler				Ekonomik Etkiler		Kültürel Etkiler
		Hava Kirliliği	Su Kaynaklarının Azalması	Gıda Üretiminde Yaşanan Sorunlar	Ormanların Yok Olması	Turizm Talebinde Düşüş	İstihdamın Azalması	Kültürel Değerlerin Yıpranması
1	O.Y.1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2	O.Y.2	✓		✓	✓	✓	✓	
3	O.Y.3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4	O.Y.4	✓	✓		✓	✓		✓
5	O.Y.5	✓		✓	✓	✓	✓	
6	O.Y.6	✓	✓		✓	✓		
7	O.Y.7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8	O.Y.8	✓	✓		✓	✓		
9	O.Y.9	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10	O.Y.10	✓		✓	✓	✓	✓	✓
TOPLAM		10	7	7	10	10	7	5

İklim değişikliğinin bölge turizmine çevresel, ekonomik ve kültürel etkilerini değerlendirebilmek amacıyla görüşmecilere 1 soru yöneltilmiştir. Elde edilen veriler ise 7 numaralı tablo aracılığıyla analiz edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yöneticilerin tamamı çevresel bağlamda hava kirliliğinin oluşacağını düşünmektedir. Bunun yanında

7 yönetici su kaynaklarının iklim değişikliğinden etkileneceğini ve gıda üretimi noktasında olumsuzlukların yaşanacağını ifade etmiştir. Benzer şekilde bütün görüşmeciler ormanların yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu vurgulamaktadır. Ekonomik etkiler bağlamında elde edilen bulgular ise bölgeye yönelik turizm talebinde bir azalmanın olabileceği yönündedir. Bu durumun ise istihdam sorunlarına yol açabileceği düşünülmektedir. Bölgede var olan iller kültürel miras niteliğinde birçok doğal güzelliği yapısında barındırmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen yöneticiler bu destinasyonların iklim değişikliğinden doğrudan veya dolaylı etkilenebileceğini ifade etmiştir. Bu hususta 5 yönetici bu destinasyonlarda zamanla yıpranmaların oluşacağını ve doğasının zarar göreceğini vurgulamıştır.

O.Y.9 “İklim değişikliği turizm faaliyetlerinde sağlıklı su teminini noktasında zorluklar ortaya çıkaracaktır. Doğanın tahrip olması sebebiyle hava kirliliğinin artma ihtimali de bulunmaktadır. Ayrıca iklim dengesinin bozulması tarımsal üretimimde önemli ölçüde etkilemektedir. Bütün bu sorunlar turizm sektörüne olan talebe etki etmektedir.”

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı turizm sektörünün iklim değişikliğinden etkilenme düzeyini Düzce ve Bolu illerindeki otel işletmeleri bağlamında değerlendirmek olarak belirlenmiştir. Bu amaca yönelik veriler elde etmek için Düzce ve Bolu illerinde faaliyet gösteren 3,4 ve 5 yıldızlı otel işletmelerinde yöneticilik görevi yürüten sektör temsilcileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem kullanılarak iklim değişikliğinin sektörel bazı etkilerinin değerlendirilmesi ve bu hususta derinlemesine bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde “doğanın tahribatı, su ve enerji kaynaklarından yaşanacak muhtemel sorunlar, turizm talebinde oluşan düşüşler ve turizmin temel unsurlarından birisi olan gıda tedariki” gibi hususların iklim değişikliğinden olumsuz etkileneceği yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan 10 yönetici ile gerçekleştirilen görüşmeler bulgular bölümünde tablolar kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler iklim değişikliğinin bölgede yaygın olarak gerçekleştirilen doğa ve doğal güzellikler odaklı turizm faaliyetlerini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Alternatif turizm türlerine yönelik oluşturulan sorulara verilen cevaplarda bu nokta ile paralellik göstermektedir. Görüşülen 10 yöneticiden 9’u doğanın ve doğal güzelliklerin zamanla tahribatının oluşacağını ifade etmiştir. Benzer şekilde 7 yönetici kış turizminin yağış rejiminde yaşanan dengesizliklerden kaynaklı olarak olumsuz etkileneceğini vurgulamıştır. Bir başka önemli husus ise otel yöneticilerinin iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik uyguladıkları tedbirlerdir. Bu bağlamda “uyarıcı levhaların işletmelerde yer alması, atık oluşumu ve israfın önlenmesi” gibi hususlarda işletme yöneticilerin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde 7 yöneticinin uyarıcı levhalar ve doğa dostu uygulamalarla yaşanan olumsuzlukları en aza indirmeye hassasiyetle yaklaştıkları saptanmıştır. Demiralp (2022) “İklim Değişikliğinin Turizm Üzerine Etkisi” başlıklı akademik çalışmada bu çalışmada elde edilen verileri destekler nitelikte bulgulara ulaşmıştır. İlgili çalışmada iklim değişikliği ile turizm arasındaki ilişki değerlendirilmiş ve iklim değişikliği ile turizm arasında çift yönlü yapının olduğu ifade edilmiştir. Yani turizm faaliyetlerinin iklim değişikliğinin etkisinin artmasında rolü olabileceği vurgulanmıştır. Demiralp (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışma bu yönüyle de elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir. Benzer şekilde Yalçın (2022) tarafından gerçekleştirilen “İklim Değişikliğinin Turizm Üzerine Etkileri” başlıklı çalışma da bu çalışmada elde edilen bulgularla doğru orantılıdır. İlgili çalışmada iklim değişikliğinin turizm sektörüne olası riskleri değerlendirilmiş ve iklim koşullarının turizm faaliyetleri üzerinde doğrudan etkileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Hein, Metzger ve Moreno (2009) tarafından iklim değişikliğinin İspanya turizmine yönelik olası etkilerini değerlendirilmiş ve bu hususta sektör paydaşlarının sorumlulukları ortaya koyulmuştur. İlgili literatür çalışmalarından ve bu çalışma sürecinde elde edilen bulgulardan hareketle iklim değişikliğinin olası etkilerinin Düzce ve Bolu turizmi üzerinde oldukça yüksek olduğunu ifade etmek mümkündür.

Gerçekleştirilen bu akademik çalışmanın bulgularından ve sonuçlarından hareketle iklim değişikliğinin turizm sektörüne etkilerine yönelik gerçekleştirilecek olası akademik çalışmalara aşağıdaki önerileri sunmak mümkündür:

- ✓ İklim değişikliğinin kış turizmine etkilerinin değerlendirilmesi.
- ✓ İklim değişikliğinin turizm talebine olan etkilerini nicel araştırma yöntemleri ile değerlendirilmesi.
- ✓ İşletmelerin iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik uyguladıkları programların değerlendirilmesi.

Etik Beyan

“İklim Değişikliğinin Turizm Sektörüne Etkisinin Değerlendirilmesi: Bolu ve Düzce Otel İşletmeleri Örneği” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynakça

- Altundaş, Y. (2013). Akçakoca İlçesinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *MS thesis. Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Amelung, B., Nicholls, S. & Viner, D. (2007). Implications of Global Climate Change for Tourism Flows and Seasonality. *Journal of Travel Research*, 45(3), 285-296.
- Baldwin, J. (2000). Tourism Development, Wetland Degradation and Beach Erosion in Antigua, West Indies. *Tourism Geographies*, 2(2), 193-218.
- Başoğlu, A. (2014). Küresel İklim Değişikliğinin Ekonomik Etkileri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 175-196.
- Bayazıt, S. (2018). İklim Değişikliği ve Turizm İlişkisinin Türkiye İç Turizmi Açısından İncelenmesi. *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 221-231.
- Berrittella, M., Bigano, A. & Roson, R. (2006). A General Equilibrium Analysis of Climate Change Impacts on Tourism. *Tourism Management*(27), 913–924.
- Çapar, M. C. & Ceylan, M. (2022). Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 295-312.
- Dağdemir, Ö. (2015). Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Ekonomik Büyüme: İklim Değişikliği Politikasının Türkiye İmalat Sanayii Üzerindeki Olası Etkileri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 60(2), 49-70.
- Demiralp, M. (2022). İklim Değişikliğinin Turizm Üzerine Etkisi. *Çevre Şehir ve İklim Dergisi*, 1(2), 251-272.
- Demirel, M. D., & Umar, N. (2023). İklim Değişikliği Karşısında Kültürel Mirasın Etkilenebilirliği. *Resilience*, 7(2), 455-463.
- Deniz, T. (2019). Turizm ve Biyoçeşitlilik. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 323-339.
- Gössling, S. (2002). Global Environmental Consequences of Tourism. *Global Environmental Change*, 12(4), 283-302.
- Gössling, S. & Scott, D. (2008). Climate Change and Tourism: Exploring Destination Vulnerability. *Tourism Review International*, 12(1).
- Guldborg, O. H. (2008). The Impact of Climate Change and Ocean Acidification on The Great Barrier Reef and Its Tourist Industry. *Garnaut Climate Change Review*, 1(33).
- Hamilton, J., Maddison, D. & Tol, R. S. (2005). Climate Change and International Tourism: A Simulation Study. *Global Environmental Change*, 15(3), 253-266.
- Hayaloğlu, P. (2018). İklim Değişikliğinin Tarım Sektörü ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(25), 51-62.
- Hein, L., Metzger, M. & Moreno, A. (2009). Potential Impacts of Climate Change on Tourism; a Case Study for Spain. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 1(2), 170-178.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kement, Ü. & Bükey, A. (2020). Yeşil Satın Alma Davranış Teorisi Kapsamında Ekorekreasyon Faaliyetlerine Katılan Bireylerin Davranışlarının İncelenmesi. *Tourism and Recreation*, 2(2), 134-145.
- Kiniş, S. & Duyar, A. (2017). Bolu Aladağ Yayıllarının Ekoturizme Yaklaşımı. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(3),
- Lise, W. & Tol, R. S. (2002). Impact of Climate on Tourist Demand. *Climatic Change*, 55(4), 429–449.
- Martin, M. B. (2005). Weather Climate and Tourism a Geographical Perspective. *Annals of Tourism Research*, 32(3), 571-591.
- Njoroge, J. (2015). Climate Change and Tourism Adaptation: Literature Review. *Tourism and Hospitality Management*, 21(1), 95-108.

- Özcan, E. (2005). Bolu İlinde Turizmi Etkileyen Faktörler İle Doğal, Tarihi Ve Kültürel Turizm Değerleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 55 - 75.
- Öztürk, K. (2002). Küresel İklim Değişikliği ve Türkiye'ye Olası Etkileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 47-65.
- Peeters, P. & Dubois, G. (2010). Tourism Travel Under Climate Change Mitigation Constraints. *Journal of Transport Geography*, 18(3), 447-457.
- Ricke, K. & Caldeira, K. (2014). Maximum Warming Occurs about One Decade after a Carbon Dioxide. *Environmental Research Letters*, 9(12), 1-8.
- Sağlam, N. E. Düzgüneş, E., & Balık, İ. (2008). Küresel Isınma ve İklim Değişikliği. *Ege Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 25(1), 89-94.
- Scott, D., & Lemieux, C. (2010). Weather and Climate Information for Tourism. *Procedia Environmental Sciences*, 1(1), 146-183.
- Scott, D., Simpson, M. C., & Sim, R. (2012). The Vulnerability of Caribbean Coastal Tourism to Scenarios of Climate Change Related Sea Level Rise. *Journal of Sustainable Tourism*, 20(6), 883-898.
- Sevim, B., & Ünlüönen, K. (2010). İklim Değişikliğinin Turizme Etkileri: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(28), 43-66.
- Somuncu, M. (2018). İklim Değişikliği Türkiye Turizmi İçin Bir Tehdit mi, Bir Fırsat mı? *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, 748-771.
- Steiger, R. (2011). The Impact of Snow Scarcity on Ski Tourism: An Analysis of the Record Warm Season. *Tourism Review*, 66(3), 4-13.
- Tetik, N., & Acun, A. (2015). Turizm Öğrencilerinin Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Algısı ve Görüşleri. *Journal of International Social Research*, 8(41).
- Tuğaç, Ç. (2022). İklim Değişikliği Krizi ve Şehirler. *Çevre Şehir ve İklim Dergisi*, 1(1), 38-60.
- Tuna, H. (2019). Bolu İlinin Termal Turizm Açısından Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(1), 117-130.
- Turan, B., & Çalkın, Ö. (2023). Türkçe Gazete Yayınlarında İklim Değişikliği ve Turizm. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 355-371.
- Türker, N. (2013). Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Kaynaklarının Değerlendirilmesi ve Bir Ekoturizm Rotası Önerisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(4).
- Yalçın, A. (2022). İklim Değişikliğinin Turizm Üzerine Etkileri. *Selçuk Turizm ve Bilişim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 32-37.
- Yazeed, A., & Helhel, Y. (2022). İklim Değişikliği ve Turizm İlişkisi: Olası Uyum ve Çözüm Önerileri. *Journal of Tourism Research Institute*, 3(2), 101-122.
- Yılmaz, D., Öztürk, T., & Kurnaz, L. (2015). İklim Değişikliğinin Kültürel Miras Üzerindeki Etkisi: Efes Antik Kenti Örneği. *Ulusal Müzecilik Sempozyumu*, 1-13.